

De schuilsynagoge

Na de restauratie van 2011 zijn de twee tekeningen van Anton Witsel niet terug gehangen op hun vertrouwde plek in de ma'amad. Het heeft even geduurd, maar nadat enkele jaren geleden een tekening was teruggehangen is recentelijk ook de tweede tekening terug in de ma'amad.

Nu hoor ik u denken, tekeningen van Anton Witsel? Waar gaat dit over?

Op de tweede verdieping van zijn huis in de Nieuwe Keizersgracht 33 hield Sal (Salomon) Mendes Coutinho vanaf de herfst van 1943 elke Shabbat en Yom tov een minjan tot en met de bevrijding op shabbat 5 mei 1945.

De niet-joodse kunstenaar Anton Witsel (1911-1977) die op straatniveau woonde, maakte twee tekeningen van deze diensten. Deze tekeningen zijn nu terug in de ma'amad. Ze zijn gedateerd 27 september 1944 (Kipoer) en 8 oktober 1944 (Hoshangana Rabba). Op Hoshangana Rabba blazen wij tijdens de hosha'anut op de sjofar. Dit verklaart waarom er een sjofar is afgebeeld op deze tekening.

De Snoge laat zien dat wij de inquisitie hebben overleefd. Deze tekeningen in datzelfde complex laten zien dat wij de Holocaust hebben overleefd.

Het doorgaan van onze dienst tijdens de oorlog heeft gevolgen tot op vandaag.

De Duchan tijdens shacharit op Shabbat werd rond 1666 in Amsterdam geïntroduceerd toen Sabbatai Zevi als de mashiach werd beschouwd. Het idee was om de kohanim voor te bereiden op de dienst na de aanstaande herbouw van de tempel. Toen echter duidelijk werd dat Sabbatai Zevi een valse profeet was, rees de vraag: de Duchan stoppen, of er mee doorgaan. Stoppen, omdat er geen reden voor was, of doorgaan nu het eenmaal was begonnen, Duchan is tenslotte een mitsva. Er werd besloten om door te gaan op voorwaarde dat als de dienst zou stoppen, de Duchan zou stoppen.

Vergelijkbaar werd door de Ashkenazim in Den Haag de Duchan ingevoerd op Shabbat tijdens Musaph, zij het om een andere reden (cholera-epidemie, zie Liber Amicorum voor Opperabijn A. Schuster, ISBN 90 323 0738 6, Assen 1971, pagina's 61-62). Ze pasten een vergelijkbare voorwaarde toe: doorgaan tot de Duchan eenmaal zou worden gemist. Als gevolg van deze voorwaarde stopte de Duchan in Den Haag na de oorlog.

Dankzij de geweldige moed van die kleine groep ondergedoken Amsterdamse Joden, die met groot gevaar elke week naar de schuilsynagoge bij de Coutinou's kwamen, zijn de diensten in Amsterdam nooit gestopt. In tegenstelling tot den Haag wordt daarom tot op vandaag elke shabbat de Duchan uitgesproken.

Niet gerelateerd, maar belangrijk om te memoreren is dat Sal en Liesje Coutinho een mikwa hadden in de kelder en taharat (het wassen van de doden) verzorgden voor gestorven onderduikers en hen hebben begraven.

Meer, inclusief de prenten op <https://chazzanut-esnoga.org/Shabbat/duchan.htm>